

Františkánská bible z Knihovny Národního muzea v Praze (XII.B.13) v kontextu dobového malířství 13. století

Malířská výzdoba Františkánské bible (Praha, KNM XII.B.13) pocházející z doby kolem roku 1270 je významným dokladem vývoje malířství ve střední Evropě v období přelomu pozdně románské a gotické kultury.

Na výzdobě Františkánské bible se podíleli čtyři mistři, z nichž První vyzdobil Starý zákon, a další tři pracovali na Novém zákoně. Iluminace Františkánské bible lze zařadit do okruhu iluminátorů, kteří navazují na dědictví dílny Giovanniho da Gaibana, pro níž je charakteristické používání místně tradičního tvarosloví, doplňovaného do bordur expandujícími, protahovanými kaudami. Barevnost tónů postupně chladne a nastupuje tendence ke kresebnějším formám, odlehčování tvarů, vzrůstá plošnost a množí se citace západních forem, přičemž souběžně ustupuje těžká pastózní modelace. První mistr sice vyšel z oblasti středního Rýna, ale tvaroslovím ornamentiky navázal na dílnu Giovanniho da Gaibana. Zbývající tři mistři si dokonale osvojili „da Gaibanovský“ styl. Liší se však způsobem interpretace typologicky společného základu repertoáru – způsobem modelace – nebo šíří barevné škály. Iluminátory dále odlišuje práce s dílčími doplňky motivů rozdílného původu. Výzdoba Františkánské bible je syntézou různých stylových komponent, a to včetně západních prvků, ve svém způsobu a úrovni u nás ojedinělou.

Základní metodou této práce je důsledný rozbor výzdoby rukopisu z hlediska celkového systému rozvrhu výzdoby i z hlediska typologie jednotlivých motivů ornamentiky. Z dalších metod jsou využívány zejména formální analýza, komparace na typologickém základě a ikonografická analýza.